

TELEGRAFUL ROMÂN

Nr. 92. ANUL XIV.

Telegraful este de două ori pe săptămână: joi și duminică. — Prenunțarea se face în Săbiu la expediția foiei pe afara la c. r. poste, cu bani ga'ta prin scrisori francate, adresate către expediția. Prețul prenumerației pentru Săbiu este pe anu 7. fl. v. a. iar pe jumătate de anu 3. fl. 50. Pentru celelalte părți ale Transilvaniei și pen-

tru provinciile din Monarchia pe unu anu 8 fl. era pe o jumătate de anu 4 fl. v. a. Pentru princ. și țeri străine pe anu 12 pe 1/2 anu. 6 fl. v. a.

Inseratele se plătesc pentru înțela ora cu 7. cr. sirulu cu litere mici, pentru a două ora cu 5 1/2 cr. și pentru a trei repetire cu 3 1/2 cr. v. a.

Săbiu, in 20 Nov. (2 Dec.) 1866.

Escelenti'a Sea noulu Comandante generalu in Transilvani'a, LMC. Br. de Ramming, au sositu alaltaeri sér'a in Săbiu și se primu cu indatinatele onoruri militare.

Afaceri bisericesci.

In nr.ii 42 și 43 ai foiei noastre impartasiramu in estrasu cuventurile Esc. Sele P. Archiepiscopu și Mitropolitu Andreiu Bar. de Siagun'a, rostite cu ocaziunea tinerii Sinodului arhierescu și a inaugurării Consistoriului apelatorialu. Acum aflamu de oportunu a le reproduce in tota estinderea lor.

Cuventarea,

cu carea Escelenti'a Sea, Domnulu Archiepiscopus și Mitropolitu Andreiu Baronu de Siagun'a au inauguratu Consistoriulu apelatorialu metropolitanu in Săbiu in 19 Maiu 1866.

Prea sântitoru și Pre cinstitoru frati in Christosu!

Ne-amu adunatu întâia ora la nou reinfiintiat'a Metropolii noastre, că sa ne constituamu intr'o judecatoria mai inalta bisericesca spre revederea, censurarea și deciderea finala a proceselor matrimoniale, apelate dela Consistoriile Eparchieloru Aradului și a Caransebesiului.

Ne spusu de mare este bucuria și mangaierea clerului și a poporului credinciosu, sciindu-ne astadi la Metropolia noastră nationala și pentru aceea naturale și canonice adunati pre noi pre Mitropolitulu, Episcopii, Protopopii și Parochii de nationalitatea sea româna; știu, ca numai puțin de mare este bucuria și mangaierea Prea sântitoru și prea cinstitoru vóstre, *) căci sunteți acei membri destinsi ai Clerului ortodoxu de nationalitatea româna, din cari judecatori'a acést'a mai inalta este compusa. Insa me rogu, că sa-mi dati voia a exprima cu acestu privilegiu solenelu și bucuria și mangaierea, ce o simtiu eu astadi in adenculu inimii mele, vadiendu realizate, cele ce amu doritu de 18 ani și cele ce amu disu despre biserica noastră din Banatu intr'o nota la §-ulu 134 din tomulu alu II alu istoriei mele bisericesci tipărite inca la anulu 1860, ca adeca „Românii ortodoxi din Banatu voru avea Episcopi nationali, căci starea bisericii noastre din Austri'a are a se constitui pe o basa mai sigura, de cum este cea mai dinainte și cu acést'a se va regula in celu dintăiu Soboru și altele.“ Acést'a amu disu și amu tipăritu la anulu 1860 și la anulu 1864, precum scimu, a fostu Soboru pentru alegerea Mitropolitulu serbescu la Carlovitiu, unde au luat parte și reprezentantii români, și dupa aceea s'au tinutu sinodu arhierescu pentru pertractarea petitiunilor asternute Majestătei Sele din partea Archiereilor și onoratorilor de nationalitatea româna, pentru crearea unei Metropolii române coordinate cu cea serbescă, unde amu luat parte și eu și Preasântitulu Domnu Episcopu Procopiu alu Aradului; aci in acestu Sinodu arhierescu s'au recunoscutu din partea Ierarhiei noastre intregi din Austri'a necesitatea incuviintiării petitiunilor noastre, și Majestatea Sea ces. reg. apost. s'au induratu a aprobă prin rezoluțiunea sea din 12/24 Decembre in acelasi anu 1864 infiintierea Metropoliei cu Episcopie din Aradu și Caransebesiu pentru toti românii de relegea greco-orientale din Ungari'a și Ardél, carea Metropolia au și inceputu dregatori'a sea in 15 Iuliu 1865, candu adeca comunele noastre curatu române bisericesci s'au scosu de sub jurisdicțiunea Ierarhiei serbesci și au trecut la Ierarhia lor strabuna canonica și legitima, de care au fostu lipsite 165 de ani in urm'a góneloru reditate asupr'a bisericii noastre și parte in urm'a unui absolutismu ierarchicu, ce este unu ce condamnatu in institutiunile bisericii lui Christosu, și de aceea cum au resaritu dreptatea crestinésca in urm'a invetiaturilor genuine ale lui Christosu, și au revarsatu radiiele sele in palatulu imperatescu, absolutismulu acést'a ierarchicu, numai decātu s'au redusu la starea normale prin infiintierea Metropoliei noastre celei coordinate cu

cea serbescă. De aci se vede motivulu petitiunilor și alu nisuntieloru noastre bisericesci, scolari și fundatiunali in contr'a unui absolutismu ierarchicu osânditu in canónele bisericii lui Christosu și osânditu din inim'a fia-cărui crestinu. Și asiá, căci neau ajutat Ddiu prin indurarea Majestătei Sele c. r. apost. că petitiunile noastre sa le vedemu realizate, bucuria și mangaierea noastră generala de astadi este acést'a impregiurare, ce face in vieti'a noastră bisericesca o epoca noua.

Insa Preasântitoru și Preacinstitoru frati in Christosu! trebuie sa marturisescu: ca precum adese ori, asiá și in momentul acést'a me stapânesce pre mine o grija și ingrijire pentru viitoriulu Ierarhiei noastre, care mai de aproape aterna dela noi toti.

Dicu, ca viitoriulu Ierarhiei noastre mai de aproape aterna dela noi toti; aci intielegu eu nu numai pre Mitropolitulu și pre Episcopii, ci intielegu și clerulu și poporulu intregu și asiá conditionedi eu viitoriulu ferice și corespundietoriu bucuriei și mangaierei noastre generali de astadi dela folosirea drepturilor și dela implinirea datorintieloru prin toti factorii dintr'o Metropolia in intiesulu și cu pestrarea institutiunilor canonice ale sântei Maicei noastre biserici.

Scimu noi Archiereii, dar scie și preotimea, și scie și intregulu nostru poporu credinciosu, ca Ierarhia noastră s'au reinfiintiatu asiá dicendu din comunele bisericesci române care cu deosebire din Banatu infatiosieza icón'a unoru vii parlogite, și ca Ierarhia noastră româna este chiamata a preface aceste comune in vii bine erigite și reditate: de aceea Sinodulu arhierescu indemnatu de sântieni'a și marirea problemei, ce i-au venitu lui in parte-i, s'au consultatu in siedinti'a sinodale din 16 Augustu a. tr. și au aflatu de lipsa tineria unui congressu bisericescu, unde fiindu reprezentate tóte Eparchiele din Metropolia noastră prin deputatii sei preoti și mireni, sa se fixede mesurile cele necesarie pentru innoirea și prosperarea intregii noastre Ierarhii și a părtiloru ei constitutive, și Sinodulu acelu arhierescu au asternutu Regimulu Majestătei Sele rugarea pentru tineria unui congressu spre scopulu acum amintitu.

Incuviintiarea acestei rugări inca nu au urmatu, cu buna sêma din caus'a constelatiei civile și politice interne și esterne, in care se afla astadi imperiulu intregu alu preagratosului nostru Monarchu, Inaltu carele cu ajutoriulu de susu și cu armele dreptăției, și cu bratiile cele credinciose ale popóreloru sele va sdrobí sumeti'a și lacomi'a obrasnica a dusmaniloru sei streini, și atunci vomu puté tine congressulu nostru bisericescu, de care avemu neincungiurata lipsa, iara pâna atunci, noi Archiereii vomu cautá sa satisfacemu trebuintieloru celoru de tóte dílele prin consultări arhieresci, și prin cele in consistorii eparchiale, și dupa impregiurări și prin consultări confidentiali cu onoratorii nostri din cleru și poporu. Aceste suntu de lipsa cá nisee pregatiri și studii asupr'a acelor obiecte tăietóre in tóte părțile vietiei noastre bisericesci, care acolo se voru tractá, și astfelu Ddiu, carele covârsiesce tóta mintea și lumineza priceperea, va indreptá inimile și cugetele noastre, și vomu puté preface vii'a cea párlogita prin negrii'a altor'a in viia bine placuta lui Ddiu prin ingrijirea noastră a tuturor, și acést'a vomu dovedi pre deplinu atunci, candu tóte acele vomu gândi și vomu face, câte suntu adeverate câte suntu cinstite, câte suntu drepte, câte suntu curate și câte suntu iubite inaintea lui Ddiu și a crestiniloru.

Aceste pretramitiendu me intorcu la obiectulu propriu, pentru care ne-amu constituitu intr'o judecatoria mai inalta bisericesca spre revederea, censurarea și decisiunea proceselor matrimoniale apelate dela Consistoriile eparchiale ale Aradului, și Caransebesiului.

Nu voiu sa me lasu in discussiunea sacramentală a casatoriloru, nici in discussiunea competintiei jurisdicțiunilor bisericesci in privinti'a causeloru matrimoniale, căci multiamita ceriulu Regimulu Patriei noastre casatori'a impopulatiunei sele crescine o recunósce de sacramentu, și jurisdicțiunea bisericesca de competinte a tractá și a decide procesele matrimoniale, ci voiu sa amintescu in scurtu și numai preste totu in generalu cu puțin cuvinte 1, despre casatoria și a 2, despre judecatoria.

Ceea ce voiu sa amintescu preste totu și in generalu despre

*) Dni Episcopi: Procopiu Ivacicovicu alu Aradului; Ioann Popasu alu Caransebesiului; Nicolau Popea Protosingelu arhierepiscopescu; Protopopii: Ioann Marco alu Lugosiulni, și Ioann Tieranu alu Lipovei, și Parochulu Georgie Vasilevicu din Giula ungrésca.

casatoria este aceea, ca casatori'a atatu dupa invetiaturile bisericeii crestine, catu si dupa convingerile tuturor statelor crestine, este institutiune forte momentosa in vietii'a nemului omenescu, caci prin ea se sustine nemulul omenescu. De aceea inceputulu casatoriei se deduce dela omenii cei dintaiu, precum Moise adevereza in cartea facerei capu I v. 27, 28 scriindu : Ddieu au ziditu pre omu dupa chipulu si asemanarea sea, ... barbatu si muiere iau facutu pre ei si iau binecuvantatu dicendu : „cresceti si va inmultiti si umpleti pamentulu si-lu stapaniti pre elu.“ (Va urmá.)

Dlu Ioanne Fekete Negrutiu.

Sabiiu 18 Novembre.

Acestu respectabilu Domnu, cu privire la articolulu nostru din nr. 87, ne spune in o corespundintia din Blasiu din 20 Nov. st. n. 1866 la Gaz. Tr.: „de durere mascata“ carea o cetesce pintre sirele articolului mentionatu ; promite a nu afla demnu de a intrá in o polemia cu noi asupr'a acelu articulu; se mira in sa totdeodata — dupa-ce aduce aminte de reputatiunile Dsele din trecutu in causa promovarei binelui natiunatu —, cum Telegrafulu Románu au aflu de tragerea Dsele la respundere si vine la ide'a de denuntiantes; apoi ne spune de „beata simplicitas“ si apoi pentru incheiere vorbesce de rolulu lui Iud'a si ne amenintia sa bagámu de séma ce facemu, caci ne vomu tredi din visuri, mai incarcandu-ne totu noua venitorea scisiune natiunala, de care noi trebuie cu suprindere sa-i marturisimu si Dlu Fekete Negrutiu si ori si cui, ca nici ca amu visatu, nici ca amu doritu, dar nici ca prin minte nu ni-au trecutu ca sa o provocámu.

Ai pusu Dlu meu mána pre consciintia candu ai invocatu judecat'a lui Ddieu si a natiunei „intre noi si voi“ ? Ai judecatu trecutul celu mai de aprópe chiaru si te-ai aflu liniscitu in consciintia candu ai aruncatu aceste cuvinte in publicitate ? Telegrafulu n'au scrisu si nu scrie ca sa cetesca omenii pintre sire, ci pre sire, pentruca nu va sa fia insielatoriu. Telegrafulu nu da nimenui sfatulu nici sa cetesca pintre sire nici sa calce pintre carári, caci nu vrea sa seduca pre nimenea. Telegrafulu au doritu si doresce, cá, avendu noi cale, sa mergemu pre cale, si avendu drepturi sa mergemu cu ele in mána, cá cu unu felinariu, pentrucá sa nu ne potignimu nice unu lu macaru. Intre noi sa nu fia vorba de „noi si voi“. Aceste au fostu motivele indignatiunei espresse in nr. 87, dupa-ce amu tacutu la cele ce se au petrecutu cu provocárele, cari nu va puté sa nege nimenea, ca nu numai nu au fostu legale, ci, chiaru candu nelegalitatea lor aru fi procesu din necunoscintia institutiunilor patriei, ele au fostu nesincere.

Noi comiteamu pecatu, deca nu luámu cuventulu in fati'a atároru impregiurári, dar repelimu si acum ca ne-a durutu si ne dóre, ca au trebuitu sa urmámu asiá.

Cátu pentru mirarea ca de unde amu potutu afla despre tragerea Dsele la respundere in adeveru trebuie sa ne mirámu si noi. Deca se mirá de acést'a altu cine-va, carele crede in nesdravenii, — alta socotéla, dar deca se mira unu barbatu respectabilu cá Dsea apoi trebuie sa credemu, ca de câte-ori ia o fóia diuaristica a mána trebuie sa se mire, cum de gazetarii afla despre lucrurile ce se intempla — de si nu despre tóte — in lume.

De altmintrea lucrulu e forte simplu. Ni s'a datu ocaziune sa vedemu inca la 23 Oct. (4 Nov.) a. c. o harthia oficiosa dela Clusiu din 2 Nov. c. n., in carea se afla, ca Canoniculu blasianu Ioann Fekete (Negrutiu) au emisu harthii prin tíera la Protopopi grecesci si provóca la subscrieri si la colecte de bani sub firma : Din siedintia inteligentiei románe din Blasiu, si cu subscrierile : Ioann Fekete presiedintele, Dr. Ioann Bob actuariu ; pe adresa din afara : 1263. Ordinariatulu Metropolitanu.

Totu in acea harthia amu cetitu : ca comitetulu mentionatu invólva delictulu turburarei pácei si a ordinei bune, despre care Telegrafulu Románu scrisse numai in 13/5 Nov., asiá dara dupa mai dóue septemáni, care Telegrafu nefiindu asiá departe de Sabiiu i s'a intemplatu sa afle si elu despre aceste, si aci jace totu secretulu, care a datu D. Canonicu Fekete Negrutiu ansa, a ne patá cu vin'a denuntiarei. Intehámu acum, cum vine Tel. Rom. denuntiantes ? si ca prin pat'a acést'a imaginaria ce vrea sa ni o arunce cine-va asupra-ne se sterge copilari'a comisa prin comitetulu celu fára nice unu capetáiu ?

Cându au sositu si cându n'a sositu la Blasiu, mare séu mica, faim'a despre aceste, nu e treb'a Telegrafului Románu.

Nu intelegemu amenintiárele ce se facu Telegrafului Románu dimpreuna cu patronii si partisanii sei. Amu fi asteptatu, nu cá sa ni se deschida o perspectiva asiá de posomorita, ci sa ni se fia aretatu visurile in care ne resfatiamu si pentru care vomu avé a fi trasi inaintea unui tribunalu. . . Cu amenintiári de o parte si cu laude proprii de alta parte e greu de a capacita pre cine-va, caci ele voru prinde totu asiá de putínu cá si denuntiáriile si clevelele aruncate cu atáta abundancia mai bine de unu anu de dile asupr'a acelu pre cari ii a felicitatu si salutatu si Dlu Fekete Negrutiu de atátea ori de barbatii conducatori s. c. l. ai natiunei.

In fine Telegrafulu Románu ori ce se va intemplá nu se va abate nici dela conclusele congreselor natiunali, nici dela calea le-

gala ce i s'a deschisu, pre carea o aprobá tóta lumea morala; Telegrafulu Románu crede ca natiunea este si va remanea pre lángá aceste, pentru ca e calea cea mai sigura conducatoriá cátra destinele natiunei cele bune; Telegrafulu Románu va reprohá ori si cându alte metechne, cari nu incapu in ramele legalitátei si apoi va cautá cu fatia liniscita, convinsu ca au lucratu pentru binele comunu alu natiunei, chiaru si cându aru fi sa se implinesca amenintiátorea profetia, cu carea ne regaléza Dlu Fekete Negrutiu !

Eveniminte politice.

Sabiiu in 19 Novembre.

(Diet'a din Pest'a.) N. Fr. Bl. scrie: Partii'a lui Deák au tinutu in 24 l. c. sub presidiulu lui Moritz Szentkyralyi o conferintia noua in sala hotelului „Europ'a“ Insemnatarea obiectului, carele erá sa se ia la desbateré, au fostu adunatu mai pre toti membrii partitei, si cu suprindere puteai vedé si mai multi membrii din drépt'a in corpulu acést'a compactu, pre care-lu numi usulu parlamentariu centru dreptu. Despre obiectulu si decurgerea consultárei, la carea au luat parte cá si mai inainte Deák, impartásimu urmatórele :

Conferintia abiá tinu cu ce-va mai multu cá o jumetate de óra. Cá vorbitoriulu dintaiu, Deák impárti rescriptulu reg., dupa ce-lu desfasiurase dupa fiinti'a sea, in dóue párti : partea prima aru continea unu respunsu la adres'a ultima, precandu partea a dóua tractéza despre afacerile comuni.

Dupa ce au premisu vorbitoriulu, ca la partea prima a rescriptului reg. trebuie facuta o adresa noua cá respunsu, afla de lipsa, a deslusi aceea ce trebuie dísu in adresa : ca natiunea (?) nu au pretinsu recunoscerea continuitátei de dreptu principiala, ci factica, si aceea o pretinde si acum. Respunsulu nostru la partea a dóua a rescriptului reg. aru fi sa sune dupa opiniunea vorbitoriului intr'acolo : ca noi pre acést'a numai atuncea-lu putemu luá in consideratiune, candu si va fini comisiunea de 67, delegata in causa afacerilor comune, consultárele sele si va asterne rezultatulu acestor'a dietei. In presinte in sa inca nu cunósce diet'a nici decum aprobarea comisiunei de 67.

Dupa Deák a cuventatu delegatulu Albei regale (Stuhlweissenburg) Sigismundu Detrich. Vorbitoriulu propune, cá comisiunea de 67 sa se aviseze din partea dietei la continuarea activitátei sele. Deca dupa rescriptulu din 3 Martiu — dice vorbitoriulu — nu ne-amu retrasu decisiunea nóstra, dupa carea amu alesu comisiunea de 67 pentru pertractarea afacerilor comune, — astadi, dupa rescriptulu celu mai nou, avemu cu atáta mai putina ansa, a face acést'a. Intr'adeveru nici rescriptulu acést'a nu multiamesce inea natiunea ; in sa totusi merge mai departe in aprobarea cestioniloru drepte ale natiunei, cá tóte rescriptele dinainte.

Cu aprobare comuna adoptá conferintia propunea lui Deák.

Diferintia intre opiniunile ambelgru partite mari din cas'a ablegatiloru : a centrului dreptu si stángu, o amu putea formulá, dupa rezultatele conferintiei de pána acum, intr'acolo, ca pre candu stánga nu se invoiesce la alte consultári ale comisiunei de 67, inainte de a se denumi unu ministeriu respundietoriu si inainte de a se constitui relatiunile constitutiunale, pe atuncea partii'a deakiana este determinata, a continuá consultárele comisiunei de 67.

Mai amintimu inca, ca adres'a are sa se faca de totu scurta dupa modulu propusu de Deák si ca cu compunerea acesteia nu se va insarciná comisiunea de 67, ci se va alege o comisiune deosebita pentru adresa.

Unu telegramu din Pest'a ne spune, ca intr'o conferintia a stángeru au propusu Tisz'a, cá sa se petitiuneze in o adresa pentru deplin'a restituire factica a continuitátei de dreptu ; pána atunci nu si-aru puté continuá diet'a activitatea sea, dupa cum doresce din adencu. Propunerea se primesce cu aclamatiune si se otáresce o comisiune de 15 membri.

Dupa unu telegramu de Joi, in acea di a tinutu o siedintia diet'a ungr. Tisza face o propunere pria carea cere o comisiune de 15 pentru compunerea unei adrese in carea sa se céra restitutiune in integrum (adeca legile dela 1848 in intregitatea lor.) Deák cere in propunerea sea restatorirea continuitátei de dreptu, in privintia afacerilor comune indrepta la continuarea lucrárilor comisiunei de 67. Astadi (Sambata) va fi siedintia.

Unu evenimentu de mare insemnatare este adres'a dietei din Austri'a de josu. Adres'a contine unele imputári grele cari suntu indreptate asupr'a regimului si cu deosebire asupr'a politiceii sistatóre. Sacrificiele cele mari aduse prin delaturarea (sistarea) constitutiunei nu au inaintatu nici cátu de putínu impacarea cu Ungari'a dico adres'a, carea in fine cere cá regimulu sa se intórca la constitutiunea imperiului intregu. — Adres'a acést'a a facutu mare sensatiune si se astépta sa faca presiune asupr'a dietei ungresci. Unele foi dicu ca nu va avea efectulu adres'a, pentruca ungru voru face concessiuni si se voru multiam si mai cu putínu, numai cá sa se mantuire dualismulu si sa nu se reintórca constitutiunalismulu lui Schmerling. —

Jurnalulu de „St. Petersburg“ vorbindu despre Romani'a dice : ca dela caderea lui Cuz'a Russi'a au remasu pre terenulu conventiuniloru din 1856 si 1858, votandu pentru multamirea dorintieloru româniloru româno-moldoveni, exprimate in modu loialu, cari dorintie nu au trecut marginile acestoru conventiuni. Faptele implinite au trecut marginile aceste a. Dupa ce in sa s'au inoitu Turci'a la acestea, asteptâ Russi'a rezultatulu negociatiuniloru. Sultanulu au recunoscutu pre Principele de Hohenzollern de suveranu ereditariu. Puterile au sanctionatu faptul indeplinitu in contr'a conventiuniloru. De atunci Russi'a este indreptâtita, a tiné socotela de simpatie tradiuionale pentru religioniarii sei. Originea si actele prime ale Principelui de Hohenzollern i suntu favoritoare. Despretiundu Russi'a ori-cari alte motive, nu sacrifică nici demnitatea nici interesele ei, si cauta relatiuni amicabile la puterile acelea, pre a câroru reciprocitate pôte conta.

Brasiovu. In 7/19 Noemvre a. c. se tinu aci amesuratu §-ului din statute adunarea generala a reuniunei femeiloru române. Inainte de deschiderea adunârei comitetulu luâ parte la servitiulu ddiescu, ce se celebrâ in biseric'a gr. or. din Scheiu cu rugaciuni pentru sanetatea si indelung'a viétia a M. S. pré buneii nôstre Imperatésa Elisabet'a patron'a acestei reuniuni si pentru intrég'a casa domoitore. La 11 ore a. pr., adunandu-se membrele reuniunei in edificiuulu gimnasiulu nostru, Dn'a presidenta An. Datco deschide adunarea printr'o cuventare acomodata urandu viétia indelungata M. S. Imperatéssei, iara adunarea redicandu-se ei aduce unu viu „sa traiesca!“

Dupa acést'a se cetesce numele acelor marimóse dómne române din tóta Transilvani'a, care au contribuitu denariulu loru pentru inmultirea fondulu acestui institutu filantropicu. Adunarea constatédia cu bucuria, ca acést'a Reuniune este spriginita cu caldura si interesu si acum in anulu alu 16-le a esistintiei sele din tôte pârtile patriei. Se cetesce mai incolo raportulu despre activitatea comitetulu in decursulu anulu espiratu 1865/6. Din acést'a se arata, ca s'au luat tôte mesurile posibile pentru asecurarea fondulu de pâna acum alu Reun. s'au fâcutu pasii cuviinciosi si pentru multirea acestui fondu prin colecte si baluri arangiate in folosulu acestui'a. Iara cu privire la scopulu prescriu la § 1 pentru acést'a Reuniune, comitetulu a împartitu si in anulu acést'a subventiunile la cele trei scóle de fetitie si anume la cea din Brasiovu 400 fl. v. a., la cea din Blasiu 400 fl. v. a. si la cea din Sabiiu 200 fl. v. a. In modulu acést'a Reuniunea a inlesnit creșterea si instructiunea a 82 fetitie române serace.

Dupa acést'a se asterne adunârei generale din partea Dei. casieritie Eufrosin'a J. G. Ioan raportulu despre starea fondulu Reuniunei la finitululu acestui anu. Din acést'a s'a incredintiatu cu multamire adunarea, cumca fondulu cresce cu pasi imbucuratori, cáci dupa bilantiulu anulu trecut capitalulu R. f. r. constâ din 27,496 fl. 81 xr. v. a., iara in decursulu anulu acestui'a au intratu in cass'a Reuniunei parte cá interese, parte cá colecte sum'a de 2157 fl. 16 xr., din care subtragu erogatiunile din anulu acést'a cu 1140 f. 7 xr. si astfelu remane cu sporiu curatu 1017 fl. 9 xr., care adangendu-se la capitalulu din anulu trecut, ne arata starea actuala a fondulu in suma de 28,513 f. 90 xr. Adunarea ia cu multamire cunoscentia despre acestu raportu si alege o comisiune constatátore din trei barbati de incredere, cari se cercetedie atâtu socotele câtu si tôte lucrârele comitetulu din anulu espiratu.

In fine se ia in pertractare dorinti'a scólei de fetitie române din Sabiiu manifestata prin dlu Inspectoru scólei si Protop. I. alu Sabiiulu I. Hanni'a, cá Reuniunea sa mai adauge la subventiunea de 200 f. destinata si urmata pentru acést'a scóla inca 50 f. v. a. cá sa póta plati pe lângă invetiatorésa si unu adjunctu, care sa invetie pe copilele la carte. Dupa o desbatere indelungata cu considerare la starea fondulu si la cuprinsulu §. 7 lit. f., din statute se decide a se dá de aci inainte la numi'a scóla pe totu anulu subventiunea de 250 f. v. a. pentru cá acést'a scóla sa nu afile nici o pedeca in inaintarea ei. Mai pertractandu-se si alte cestiuni de interesu pentru prosperarea acestui institutu filantropicu se incheia siedinti'a la 2 ore d. pr. „G. Tr.“ a.

De pre malulu Muresiulu.

Déca pre cale politica natiunei nôstre i suntu inchise barierele constitutiunale transilvane, déca in oficiuri se lupta si cei putini români, cá sa-si véda respectata limb'a loru si de amplotii celorlalte natiunalitati, déca si suntu ei persecutati si reu veduti pentru intrebuintiarea limbei loru in tóta estensiunea intielesulu limbei inarticulate si cu tóta rigurositatea; déca trebuie sa taci vedindu ca cum curgu multe procese criminale; atunci avemu constitutiune in cause eclesiastice a cârei'a bariere ne stau deschise; pentru ce nu se tinu asiâ dara sínódele presbiterale dupa lege renduite pe totu anulu? cá sa ne redicâmu graiulu spre intârirea moralitâtiei nôstre amenintiate de politic'a cea multa turburata, sa ne ingrișimu de prosperarea causelor scolare spre a ne intâri in simtiuri curate natiunale; sa cautâmu de starea cea slaba materiala a unoru biseric'i si respective de manipularea baniloru bisericesci, carea ma-

nipulare d. e. din Mesterhaza e asiâ de minunata, incâtu Curatorulu bisericei, izatu fiindu la intrebare cá martoru pentru unu furtu de 7 fl. v. a., care s'au comis fustu din lad'a bisericei, nici n'a sciutu sa marturisésca, ca câti fiorini au fustu in lada? d'abiâ au gâcit'o preotulu! Déca in modulu acést'a se manipuleza banii bisericei, atunci ce socota potu sa-si dea ei eclesiei. Furtulu acést'a altmintrea nu s'aru fi intemplatu, déca n'aru fi avutu biseric'a incuitori rele, adeca biseric'a se deschide cu o potcova (!?) sapienti sat!
Unu crestinu.

Protocolulu XXVI.

In anulu 1866 Septembre 15/27 a fustu tinuta siedinti'a directionala estraordinaria a Asociatiunei natiunale de Aradu pentru cultur'a poporulu românu sub presiedinti'a ordinaria a Spectatulu D. Sigismundu Popoviciu V. Directoru; in fiinti'a de fatia a Dloru membri directionali: Ladislau Bogdanu, Florianu Varga, Ioann Berceanu, Mironu Romanu, Emanuilu Misiciu, notariu Dionisiu Pascuti.

222. A fustu procetitu si autenticatu protocolulu siedintiei tinata in 18 Augustu 1 Sept. a. c.

223. A fustu precetita epistol'a Ilustr. Sele P. Episcopu Procopiu Ivacicoviciu Presiedintelu Asociatiunei, de datulu 13/25 Sept. a. 1866 nr. pres. 161 impreuna cu acelusulu oficiosu emanatu dela Ilustr. Sea Dlu Georgiu Pop'a, comite supremu a comitatulu Aradulu dto 23 Sept. 1866 nr. pres. 1961 in virtutea câror'a doresce cá tempulu tinerei ad. generale publicatu pe 3/15 Octobre a. c. sa fia amanatu din caus'a epidemiei colerice.

Deci tenórea scripteloru acestoru a luandu-se la pertractare meritória D. Sigismundu Popoviciu V. Directoru au propusu cá luandu in socotintia calamitatea acést'a universală precum ingrișirea mai mariloru, pentru incungiarare molipsirei nefericite ce s'aru puté intemplâ — adunarea generala publicata pe 3/15 Oct. 1866 sa fia amanata pe tempu nedeterminatu.

Determinatu: Propunerea e primita, si terminulu adunârei generale a Asociatiunei e amanatu pe tempu nedeterminatu; acést'a va fi publicatu in diuarele Concordi'a si Albin'a de locu, neascptandu-se autenticarea protocolulu.

224. Au fustu reportatu cumca D. Ioann Suci Colectantu in Socodoru a strapusu 5 dechiaratiuni aloru cinci barbati cari voiescu a fi membri ai Asociatiunei pe 3 ani urmatori.

Determinatu: E luat spre cunoscentia, si suntu strapunende notariatulu pentru inscriere in catalogulu generalu.

225. A fustu referitu cumca D. Iosifu Pap colectante in Oradea mare a strapusu 7 dechiaratiuni cá cele din Nr. precedente.

Determinatu: Se ia spre cunoscentia cá mai susu.

226. A fustu reportatu cumca D. Moise Bocsianu colectante in Curticiu a strapusu doue dechiaratiuni, necomitivate.

Determinatu: E luat spre statulu cuoscentiei.

227. A fustu procetitu cumca Dlu Dumitru Mareu colectantu in Birchisiu a strapusu 20 de dechiaratiuni de ale barbatoru cari voiescu a fi membri Asociatiunei pe 3 ani urmatori.

Determinatu: E luat spre cunoscentia cu multamita, si suntu a fi registrate de dupa norm'a prescria mai susu.

228. Fiindu raportatu cumca D. Mironu Romanu abdicendu, si adeca Teologi'a, cu finitululu lunei Septembre c. n. mutandu-se din cuartirulu unde avusese si directiunea Asociatiunei localitatea interimala dela 1 Maiu a. c. Directiunea remane fâra de cuartiru, de unde a fustu propusu cá sa se ingrișca de alta localitate de si interimala adeca pâna in tempulu ad. generale.

Determinatu: Propunerea fiindu primita, cercarea cuartirulu e incredintiata Dloru membri. Florianu Varga, Ioann Berceanu si Emanuilu Misiciu, avendu de a reportâ despre cele implinite in siedinti'a urmátore mai decurendu.

Conferatu si autenticatu prin Ioanne Goldisiu m. p., notarulu directionei.

Publicare.

In urmare determinatiunei siedintiei tinute prin Directiunea Asociatiunei române de Aradu pentru cultur'a poporulu in 22 Octobre (3 Nov.) 1866 nr. 240 cu privire la determinatiunea publicata in 15/27 Sept. 1866. in privinti'a amanârei terminulu adunârei generale, din caus'a epidemiei colerice, carea epidemia in sa acum'a inceta, cu acést'a se aduce la cunoscentia publica. cumca ad. gen. a aceleiasi Asoc. nerevocabilu se va tiné la Aradulu vechiu in 15/27 si dilele urmátore a lunei lui Decembre, la care serbare natiunala directiunea in intielesulu §lui 10 alu statuteloru Asociatiunei cu onóre cuvenita chiama pe toti acei'a, câror'a li jace la anima promovarea culturei poporulu românu. —

Deodata suntu rugate tôte on. redactiuni române din Monarhia pentru bunavointi, de a aduce in jurnalele sale determinatiunea acést'a la cunoscentia publica. —

Semnata in Aradu 22 Oct. (3 Nov.) 1866.

Directiunea Asociatiunei natiunale pentru cult. popor. românu.
Sigism. Popoviciu, Ioanne Goldisiu,
direct. secund. not. directionalu. „Conc.“

Provocare *)

câtra p. t. inteliginț'a româna din Banatu și in specie din comitatulu temesianu.

In întielesulu conferinției private din 10/22 Oct. a. c. in cauză a „Alumneului românu din Timisióra“ amu onóre a conchiamá o adunare preliminară pe 17/29 Nov. 1866 la Timisióra spre desbaterea statutelu comitetulu provisoriu pentru infintiendulu „Alumneului românu nationale din Timisióra.“

Deci invitu cu tóta stim'a pre inteliginț'a româna, cá sa iee parte la adunarea acést'a in numerulu celu mai mare.

Loculu adunárei va fi in cas'a mea, in cetate, estrad'a casar-meii viense N. 144 (Wiener Kaserngasse Nr. 144.)

Timisióra in 18 Novembre 1866.

Meletie Dregiciu m/p. Georgiu Ardoleanu m/p.
Protopresb. Timisiórei. notariu ad hoc.

Varietáti.

† Daniilu Popoviciu Barcianu,

cucerniculu preotu, membru fundatoru alu Asoc. literarie romane si alu asediamentulu pentru sustinerea miseriloru locali, pregatitu cu ss. taine, adormi linu in Domnulu in 18 Nov. a. c. la 6 óre dimineti'a, in etate de 79 de ani dintre carii 50 de ani au servitu in via Domnului cá preotu neobositu si cu caracteru nepetatu, spre deplin'a multiamire a tuturoru, plansu si jelitu nunumai de doi fii si o fiica a s'a iubita: **P. Sav'a**, Parochu si Asesoru consistorialu, **Serviann** c. r. Secr. gub., si **An'a** casatorita **Ioanu Brote**, proprietariu si negociatoriu, ci si de numerosii sei nepoti si nepóte, poporeni si alti cunoscuti ai sei.

Servitiulu immormentárei se va sevarsí Dumineca in 20 Nov. pla 12 ore in biseric'a ort. res. cu chr. S. Treimi, la care toti comatimitorii cu cuvenit'a onóre suntu pofititi.

Resinari, in 19 Novembre 1866.

* * Gaz. Trans. din eróre de tipariu de bunaséma ne atribua cá amu referatu despre infintiarea unui institutu in Lugosiu din partea Dlui Nedelcu pentru crescerea prunciloru gr. or. seraci, precandu noi acést'a numai o-amu reproducu dupa Albin'a.

— Fói'a Societáției din Bucovin'a au reapertu cu 1 Nov. sub redactionea dlui Ioann al lui G. Sber'a. Cuprinsulu brosiurei de fatia este urmatoriu: Câtra cetitori.— Kera Nastasia.— Poesii: Zafir'a; la mormentulu lui Iancu Costinu; cátra musa; inimióra.— Necrologu: Dr. A. Dimitrovitia.— V. Ioanovicu.— La mormentulu lui V. Ioanovicu.— Miscári in cestiunea ortografieloru române.— Comisiunea pentru compunerea cârtiloru scolastice reale in limb'a româna.— Cântece poporale.— Bibliografia si publicatiuni oficióse.— Dlu redactoru dupa ce deplânge trist'a perdere a natiunei si in specie a inteleginției române in Bucovin'a prin mórtea antecesorelui seu Dr. A. Dimitrovitia, spune ca program'a foiei societáției remâne cea de pâna acum, si in cu vinte pline de energi'a démna de unu romanu inteliginte, indémna la activitate cu energia, curagiu si sacrificii si admonéza a se feri de nepasare, de desfatári stricacióse, de pisme, ure, desbiári si alte de acestea cari au numai mórtea de devis'a loru.— Noi din parte-ne ne bucurámu de zelulu ce lu demustradlu redactoru in apelulu seu cátra cetitori si credemu firmu in energi'a densului. Dee Ddiu cá ostenelele densului sa fia incununate de succesulu ce-lu doresce densulu si ori ce românu cu bunavointia cátra prosperarea natiunei sele.

* * In societatea de propagarea cunoscintieloru sciintiei naturali la Vien'a tinu dlu Dr. Gustav Tschermak in 19 l. c. st. n. unu raportu despre tiér'a aurulu Tranni'a. In partea apusului din Tranni'a jace intre Ariesiu si Muresiu tiér'a aurulu cunoscuta inca din vechime si numita in genere muntii metalici.

Petrii de nasipu carpaticu forméza mass'a muntiloru, stanci de varu imposante si cone de trachitu frumóse incoronéza zidirea. Poporatiunea precumpanitóre suntu romanii. In districtulu aurulu din Vestu suntu mai multu proportiuni regulate si simple, districtulu nordicu, anumitu regiunea dela Rosi'a munténa oferese prospecte variate. Aurulu se scóte aici mai cu séma prin esplotatiunea de mine, unde domnesce o economia mica minunata. O amestecare variata a societátiloru mici de cultivarea mineloru si a locuitoriloru singuratici, cari sapa cu spesele loru fára mesur'a receruta pentru mine, rescolesc petrite continatóre de aur, incátu sémena cu unu furnicariu seu vespariu. Concurinti'a causéza multe certe si processe. Tinu secretu locurile ce le-au descoperitu, si prin violentie si prin tóte mijlócele insielaciunei departéza fieste carele pre vecinulu seu dela sine, cá sa ajunga singuru la castigu mare. Nenumerate sfermitóre (stempuri) sdrobescu pét'r'a, care contine in 1000 máji adeseori mai mai putínu, cá unu punctu de aur. Ori cine, carele ia parte la societatea de cultivarea mineloru primesce partea sea de castigu in pét'ra. Sdrobirea na depinde dela cultur'a mineloru. Insa cultivarea mineloru acestor'a nu o esercita numai societáti mici, de cari esista acum'a preste 330, ci si o societate mai mare, la care ia parte cu deosebire erariulu, carele inca se ocupa cu cultur'a mineloru

si sustine unu aparatu mare de sdrobire care póte fi de modelu.

Nu numai prin cultivarea mineloru se scóte aici aur, ci si spalarea de aur aduce óresi care cuantitate. Numai spalarea de aur nu aduce nici decum unu venitu asiá mare, de-si aduce o plata segura.

Cuantitáțile cele mici de pulbere de aur, cari le scotu spalatorii si simbriasii proprii se primescu la oficiolatele de rescumperare si se platescu. Societáțile cele mai mari (de cultivarea mineloru) ingrijescu si de amalgamarea si scótearea aurului; numai restulu celu micu elatur'a cea de pre urma se vinde la topitóre. Asiá produce tiér'a aurulu din Tranni'a in totu anulu vre-o 19 máji de aur in pretiu de 1,400,000 f., o suma nu prea enorma, prin carea insa totnsi se inmultiesce vistieri'a de metalu. Tranni'a este tiér'a cea mai avuta de aur din Europ'a, de-si s'au trasu folosu din ea inca din vechime. Si aci sa intaresce impregiurarea aceea momentósa, ca aurulu se afla curatu cu deosebire in regiunile cele mai inalte de petra, asiá dara cari suntu mai multu discompuse si macinate; dintr'acést'a se póte concheiá, ca aurulu mai inainte au fostu împártitu prin petra, iara prin discompunerea petrei s'a adunatu la câteunu locu; unu ce demnu de insemnatu este insa aflarea aurulu in stare metalisata cá aur telluricu (Tellurgold), precum se afla cu deosebire in districtulu aurulu din Vestu in Sacarámbu, precandu in tóte celelalte locuri se afla aurulu in stare curata.

Nr. 45—2

Concursu.

Pentru intregirea statiunei vacante de invetiatoriu din comunitatea gr. res. Cliciov'a, ce este ingremiata in clitului Comiatu Carasiu si Protopresbiteratului gr. or. românu alu Fagetului se escrie prin acést'a Concursu.

Cu acésta statiune suntu impreunate urmatórele emolumente anuale:

- a) in bani gat'a: léf'a anuale de 126 fl. v. a.
- b) in naturale: 20 metie de gráu, 20 metie de cucuruзу, 100 ponti de sare, 100 ponti de clisa, 15 ponti de lumini, 10 orgii de lemne, 2 lantia de livada, 1/2 lantiu de grádina pentru legumi si cortelu liberu.

Doritorii de a ocupá acestu postu de invetiatoriu voru avé a indiestrá petitiunile loru concursuale, timbrate dupa cuviintia, cu estrasulu de botezu, cu atestatele despre absolvirea cu sporiu bunu a cursulu pedagogicu in institutu preparandialu din Aradu, apoi despre servitiulu de pâna acum si purtarea lui morale si politica si astfelu indiestrate le voru substerne Ven. Consistoriu dreptumaritoriu alu diecesei Caransebesiului pâna la 20 Decembre c. v. a. c. Caransebesiu in 5 Noemyre 1866.

Consistoriulu diecesei Caransebesiului.

Nr. 43—3

Concursu.

Pentru ocuparea postulu de invatiatoriu la scól'a comunale gr. or. din Cricáu in Comiatulu Albei-inferióre, se deschide concursu pâna in 25 Novembre a. c. st. v.

Cu acestu postu e impreunatu unu salariu anuale de 100 fl. v. a. din fondulu scolaru, quartiru liberu, si lemne de incalditu.

Competentii voru avea a asterne rogárele sele pâna in 25 Novembre a. c. proviedute cu documinte:

- 1) ca suntu de religiunea gr. or.
- 2) ca posedu purtare buna politico-morale; si
- 3) ca suntu pedagogi, séu clerici absoluti:

Petitiunile respective an de ale adresá cátra subserisulu Inspectoratu scolare.

Alb'a-Iul'a 1 Novem. 1866.

Alexandru Tordasiu
Adm. Prot. si Insp. distr. seol.

Nr. 44—2

Publicare de Concursu.

Devenindu statiunea de invetiatoriu a scólei comunale gr. or. din comun'a Dealu vacanta, se escrie prin acést'a concursu pâna la 25 Nov. 1866.

Cu acést'a statiune e impreunatu unu salariu anualu de 60 f. v. a. care se platesce toamna cu mustu din comuna, quartiru liberu si lemne de focu câte voru fi de lipsa pentru incalditu.

Doritorii de a ocupá acestu postu de invetiatoriu, au de a-si substerne cererile sale scrise de mâna propria si proviedute cu documintele recerute: cumca suntu pedagogi séu teologi absoluti, si ca sci tipiculu si cantárele bisericesci, — la venerabilulu scaunu protopopescu gr. or. in Sabesiu pâna la terminulu desfiptu.

Dealu in 6 Nov. 1866.

Comitetulu parochialu.

Burs'a de Vienn'a.

Din 19 Novem. (1 Dec.) 1866.

Metalicele 5%	59	Actiile de creditu	152
Imprumutulu nat. 5%	66 65	Argentulu	128 50
Actiile de banca	713	Galbinulu	6 10 ^{5/10}

*) Suntu rugate si celelalte diuarie române a publicá acésta provocare.